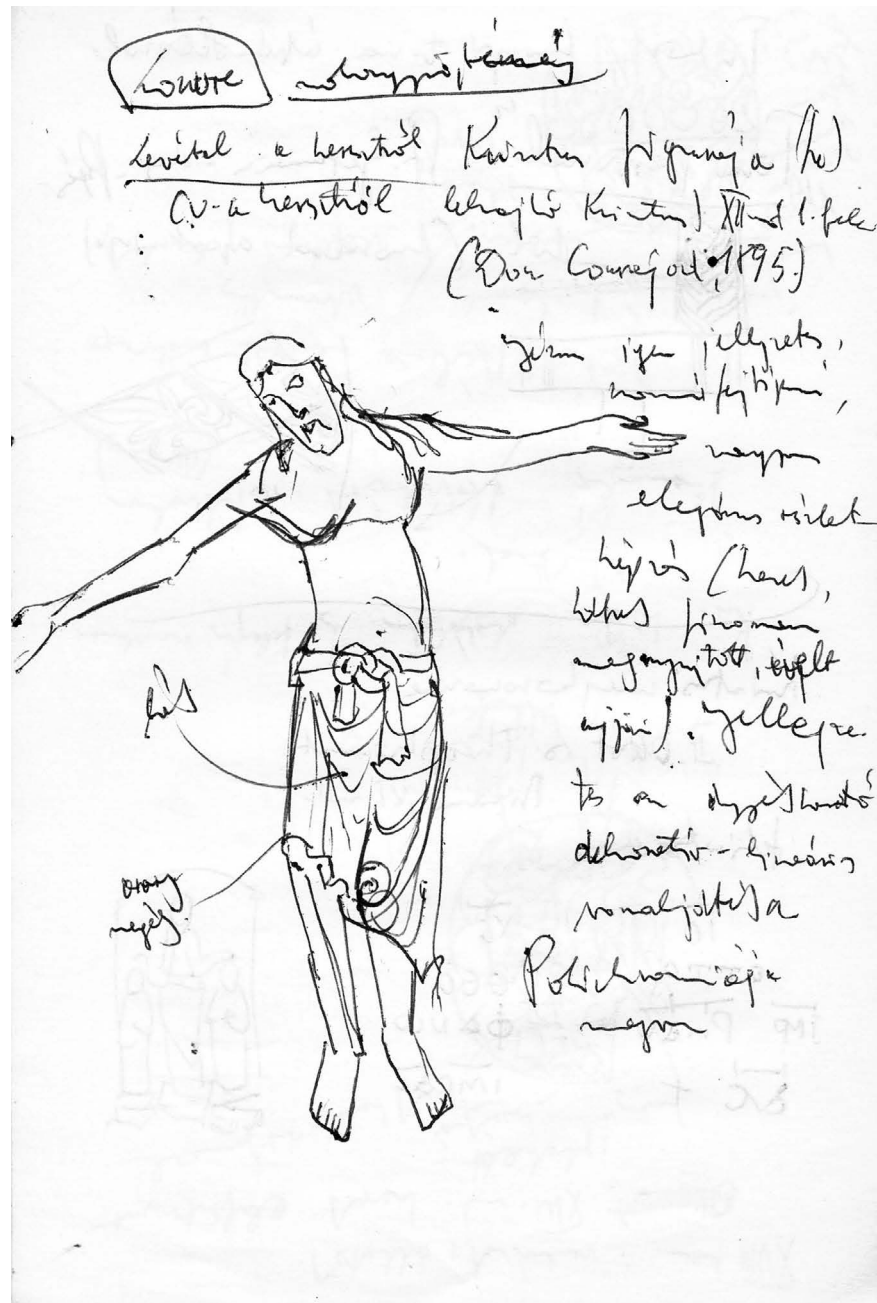

Kovács Péter

HÁROM TÖRTÉNET

A mi évfolyamunk '57-ben, Ernőéké '58-ban indult az egyetemen, de – ahogyan emlékszem – már az első napoktól-hetektől baráti lett a két csoport kapcsolata. Jómagam szintén Ernőékkel egyszerre kerültem a társaságba, én ugyanis csak az első év végén – föladva a történelmet – különbözeti vizsgával léptem át a művészet-történész szakra. Nem voltunk sokan: a két évfolyam hallgatói együtt sem haladták meg egy középiskolai osztály létszámát, a fölöttünk lévő három pedig együttesen is kevesebb volt annál. Mindannyian elfértünk az Intézet (nagybetűvel írom, mert így hívtuk) első emeleti szemináriumi szobájában, ahol a hosszú asztalok mögött mindenkinek megvolt a saját állandó helye. A szemináriumi teremtől balra Fülep Lajos professzor úr szobája volt, aztán Zádor Annáé, majd a könyvtár két (vagy három?) helyisége. Jobbra még egy kisebb, egészen kivételes hely is volt: ott két igazi felsőéves, Boskovits Miki és Végh Jancsi lakott. Tényleg *laktak*: Jancsinak még függőágya is volt – falra erősített röplapda-hálóból –, amelyben délutáni sziesztáit töltötte. Vayer Lajos professzor úr szobája a többitől kicsit elkülönülve, a kereszt-folyosóról nyílt. Az öt évfolyam az előadásokat gyakorlatilag együtt hallgatta, de sokszor még a kollokviumokra is együtt készültünk a közös szemináriumi teremben. Meg persze együtt jártunk le sétálni a Dunapartra, jártunk moziba, folytattunk végeláthatatlan beszélgetéseket. Néhányan – amint emlékszem Marosi, Dávid Feri, Pap Gábor, jómagam – még „segéd-színészek”, azaz statiszták is együtt voltunk az azóta lebontott régi Nemzeti Színházban. Az sem véletlen, hogy később az '58-asok közül ketten is a mi évfolyamunkból nősültek: Dávid Feri Askercz Évát, Marosi pedig Szabó Julit vette feleségül.

Ott, az Intézetben születtek azok a szakmai barátságok is, amelyek máig elevenek. Amikor a hatvanas évek közepén feleségemmel, Kovalovszky Mártával (ő is '57-es) Székesfehérvárott elindítottuk a huszadik századi magyar művészet történetét végigkísérő, jó három évtizeden át tartó kiállítási sorozatunkat, ennek tervezésébe, majd folyamatába az előttünk járó nemzedék néhány kihagyhatatlan ismerője mellett már a tervezés idején, majd a megvalósítás során az anyagválogatásban, a rendezésben is elsősorban egyetemi barátaink tudására, szakértelmére támaszkodtunk. Munkánkban Mikes Ildi, Perneczky Géza, Szabó Juli, Nagy Ildikó, Passuth Krisztina és mások mellett az elkötelezett, tudós középkor-kutató Marosi Ernő is szerepet vállalt. 1967-ben a sorozat ötödik kiállítását – *A Gresham és köre* – ő nyitotta meg a Csók István Képtárban, s amit megfogalmazott, az nem protokoll szöveg volt. Éppen két évtizeddel később a sorozat tizenkettedik bemutatóját, a *Régi és új avantgard* címmel megrendezett, a hatvanas-hetvenes évek progresszív hazai művészetét szemlélő kiállítást nyitotta meg, bizonyítva jártasságát a kortárs festészet és szobrászat problémavilágában is. Azt hiszem, sőt bizonyos vagyok benne, hogy

Marosi Ernő jegyzetfüzetéből
© Kovács Péter tulajdona

Ernőnek ez a fajta nyitottsága oda, azokhoz a beszélgetésekhez, ahhoz az intenzív, egymásra, egymás dolgaira való figyelemre is visszavezethető, amely közös egyetemi éveink alatt kapcsolt össze mindnyájunkat.

Eddig az első történet. A második egy rövid, de Ernő habitusára, emberi tartására jellemző anekdota.

Fehérvárról gyakran jártam Budapestre. Ügyeket intéztem, könyvtárba, kiállító-sokra jártam, műtermeket látogattam. Sokszor fordultam meg az Intézetben is, s ilyenkor sose hagytam el a találkozást, s egy-egy hosszabb-rövidebb beszélgetést Ernővel. Tanársegédként nem volt saját irodája. A könyvtár belső szobájában ült a polcok közé szorított íróasztalánál. Valahonnan vendégszéket kerítve ültem mellette, elmerülten beszélgetve, de már nem tudnám felidézni miről. Váratlanul pattant föl az ajtó, s vendégről (rólam) tudomást sem véve, a tanszékvezető professzor, Vayer Lajos onnan, a küszöbről hangos ingerültséggel kért számon valamit Ernőn. Nem érdekelt a dolog, nem is értettem, hogy miről is van szó, de a szituáció maga, az több mint kellemetlen volt számomra. Ernő kicsit elemelkedve az asztaltól, higgadt, nyugodt hangon válaszolt, emlékeztetve professzor urat, hogy az ügyet még korábban – ahogyan megbeszélték – elintézte, s az irat, a válaszlevél legépel szövegével ott vár professzor úr íróasztalán. Vayer egy pillanatig még állt a bejáratnál, mintha mondani akarna még valamit, aztán válasz nélkül visszalépett és döngve bevágta az ajtót. Ernő visszaereszkedett a székébe, legyintett egyet – *Hol is tartottunk?* – kérdezte. Szeppenten ültem, *hagyjuk* – mondtam – *úgyis mennem kell már*. Barátom kicsit tartóztatott, aztán fölállt, hogy kikísérjen. A keresztfolyosóra fordulva megállt főnöke szobájánál. Udvariasan kopogott, finoman benyitott, majd néhány szó után visszalépett és teljes erejével bevágta az ajtót! Megijedni sem volt időm, Ernő megint lenyomta a kilincset, s a nyíló résbe hajolva kedvesen kérdezte – *Professzor úr is észrevette, hogy micsoda huzat van itt mostanában?*

Harmadik történetem egészen friss. Nem egészen egy éve, éppen Párizsból hazatérve, a *Vigília* számára készítettem rövid írást egyik múzeumi élményemről. A Louvre középkori francia szobrászati gyűjteményében ragadott meg egy különös hatású, XII. századi, életnagyságú festett fa Krisztus-corpus. A dolgot nem valamiféle művészettörténeti szakszövegnek szántam, de a leírásban azért mégis igyekeztem pontosnak lenni. A figura meglehetősen magasan függött a múzeumi falon, s előtte egy üveglap is volt, ezért nehezen tudtam kivenni, hogy mi is van a fején? Fölhívtam Ernőt, hátha tud tanácsot adni? Azonnal és pontosan tudta miről, melyik műről van szó. Amit a látványban a magam számára nem tudtam megnyugtatóan azonosítani, az egy fém korona lenyomata lehetett a szobor fején. Alig fejeztük be a beszélgetést, jelzett a gépem, hogy levelem érkezett. Ernő írt, mellékelve a plasztikához kapcsolódó néhány bibliográfiai adatot, és ráadásul egy vázlatos rajzot, amelyet ő 1964-ben, első franciaországi útján készített róla! – Nemcsak emlékezett, azt is tudta honnan kell előhúznia a fél évszázaddal korábbi jegyzetlapot! Ki képes Marosin kívül erre a produkcóra?